

CEM GÜRDENİZ'DEN 'KÜLTÜRÜ VE GÖRGÜSÜYLE DENİZCİLİK'

'Kültür olmadan görgü oluşmaz!'

Mavi Vatan kavramının mimarı Cem Gürdeniz, Kültürü ve Görgüsüyle Denizcilik (Yapı Kredi Yayınları) kitabında, Türkiye'nin deniz gücünü ve denizleşme sürecini tarihsel, toplumsal, kültürel, siyasal, askeri ve psikososyal boyutlarıyla geniş bir bakış açısıyla ele alıyor. Denizcilik görgüsü kapsamında örf, âdet, gelenek, nezaket kuralları, bayrak disiplini, marina, usturmaça kültürü, denizcilerin tutum ve davranışları gibi konularda rehberlik ediyor.

Okuyucuya edebiyattan resim sanatına, gemi modelciliğinden su sporlarına uzanan geniş bir yelpazede denizcilik kültürünü sunan çalışma geniş kapsamı ve kurallar bütünü ile alanında bir ilk niteliğinde.

ÇAĞDAŞ BAYRAKTAR

'EKONOMİ BÜYÜRKEN TÜRK DENİZCİLİĞİ GERİ KALMIŞTIR!'

■ Genelde jeopolitik ağırlıklı kitaplarınızla biliniyorsunuz. Sizi bu tarz bir kitap yazmaya yönlendiren ne oldu?

2006'da deniz jeopolitiğimize kazandırdığım "Mavi Vatan" kavramı çerçevesinde Türkiye'nin denizleşmeye ihtiyacını her ortamda değişik boyut ve kapsamda vurguluyorum. Kamuoyunda deniz jeopolitik farkındalığın her geçen gün büyüdüğünü söyleyebilirim. Ancak kültür ve görgü boyutunda yani denizleşmenin ruhu boyutunda bir eksiklik vardı. Bu kitap denizciliğin maddi boyutunun ötesinde denizcilik kültürünü çok geniş bir yelpazede tüm unsurlarıyla anlatmaya çalışıyor.

■ Denizciliğe Türkiye'de herkes başka bir anlam yüklemekte. Bu durum da tanımlı muğlaklaştırıyor. Genel hatlarıyla Türkiye'de denizcilik denildiği zaman ne anlaşılıyor ve ne anlaşılmalı?

Denizcilik milli gücün hemen hemen her unsuru ile etkileşim içinde başlı başına bir güç türüdür. Türkiye'de denizcilik gücü gerek jeopolitik gerekse ekonomi disiplinleri içinde bütüncül biçimde ele alınmadığından bilinmez.

Üniversitelerimizde deniz gücü veya denizcilik gücünü inceleyen kürsüler yoktur. Denizcilik devlet yapısı içinde de kurumsal yerini Osmanlı'dan bu yana alamamıştır. Bunda hem kapitülasyonların hem de karacı devlet yapısının rolü vardır.

Cumhuriyet, Atatürk dönemi hariç denizciliği milli ülkü haline dönüştürememiştir. Bugün yarımada coğrafyamıza, 8333 km kıyılara sahipliğimize ve Mavi Vatan olarak tanımladığımız büyük bir deniz yetki alanına rağmen denizcilik bakanlığımız yoktur.

O nedenle Türkiye'de denizcilik denildiğinde donanma hariç akla gelen ilk kavram karmaşa ve eşgüdümsüzlüktür. Yaklaşık 14 alt unsur kendi kendine bir kalkınma veya eylem planı olmaksızın bağımsız gelişmiştir. Türk ekonomisi büyürken Türk denizciliği geri kalmıştır.

ATATÜRK'ÜN DENİZCİLİK ÖNGÖRÜSÜ

■ Deniz kültürü ve görgü arasında çok güçlü bir bağ olduğunu söylüyorsunuz. Bundan bahsedebilir misiniz?

Kültür olmadan görgü oluşmaz. Denizcilik kültürü Sümerlerden bu yana oluşan büyük bir birikimdir. Kürek ve yelken dönemlerinden sanayi devrimleri sonucu ortaya çıkan, istimli, içten yanmalı makineler dönemlerine kadar değişik aşamalardan geçmiş ve dünya tarihi denizcilik tarihi çevresinde şekillenmiştir.

Denizci ülkeler uygarlaşma sürecini tamamlamış ülkelerdir. Atatürk'ün 1 Kasım 1937 Meclis açılış konuşmasında denizciliği milli ülkü olarak ortaya koymasının temel nedeni buydu.

Türkiye'de bütüncül bir denizcilik kültürü donanma ve ticaret filosundaki yüzyıllara yönelik birikime rağmen halka ve devletmal edilememiştir. Bu durum görgü açığını ortaya çıkarmıştır. Donanma ve ticaret filosunda görgü kısmen oturmuş ise de diğer sektörlerde ciddi görgü eksikliği vardır.

'GÖRGÜ ZENGİNLİKLE ARTMAZ!'

■ Günümüz Türkiye'si'nde yaşanan görgü sorunu neye bağlamalı?

Kültürsüzlük ve görgüsüzlüğün iki nedeni vardır. Birincisi bilmemek. Diğeri bilmediğini bilmemektir. Zira bilen birisi denizde mutlaka usulüyle davranır, konuşur veya dinler.

Görgü kuralları bilinmediğinden ve denizde toplumsal sözleşmenin bir parçasına dönüşemediğinden gelişmemiş ya da kişiye özel yorumlanan demokrasi kültürümüz

denizi bir anlamda "vahşi Batı" ortamına dönüştürmektedir. Denize çöp atma gibi somut hukuk dışı eylemlerin kanunda bir yaptırımı var ancak görgüsüzlüğün yoktur.

Denizde görgünün kodifiye olmuş öğretim ve eğitimi yoktur. Kuşaklar arası usta çırak ilişkisi ya da babadan oğula geçen değerler zincirinin bir yansımasıdır.

Bu nedenle hedef kitlemiz bilmeyenlerdir. Dilerim bilmeyenler yeni öğrendiklerini uygular ve bilmediğini bilmeyenlere aktarırlar.

Görgü açığımızın temel nedenlerinden birisi de görgünün zenginlikle artmadığı gerçeğidir.

Gelir seviyesi artan pek çok kişi denize, deniz ve denizcilik sevgisi nedeniyle çıkmıyor. Önemli bir kısmı özel tekne/yat sahibi olmak bir statü sembolüne dönüştüğünden denize çıkıyor.

■ Ülkemizdeki kutuplaşmanın ve birçok farklı nedenle toplumsal gerilimin arttığı yerde, "Denizci görgüsü ve kültürü" nün toplumsal sorunlarımıza olumlu katkısı olabilir mi?

Tabii ki olur. Muazzam bir coğrafyada yaşıyoruz. Yarımada coğrafyasında yaşadığımızın bile farkında değiliz.

Denizcilik temelinde doğa, teknik disiplin ve insan ilişkileri üzerinde tesis ettiği denge ile gemi dediğimiz unsur üzerinde denizin ve doğanın yıkıcı gücünü yener.

Bu süreçte denizcinin ufkun ötesini hayal eden, teknoloji ve bilimin rehberliğine inanan, yaratıcılığını her koşulda kullanmak zorunda kalan, gemide demokrasi uygulamasına sadakatle huzur içinde yaşamayı sağlayan görgü birikimi karaya da yansırsa Türkiye daha farklı olurdu diye düşünüyorum.

■ Kitabın kapağında Savarona'nın seçilmesinin özel bir nedeni var mı?

Bu kullanım iki amaca yöneliktir. Birincisi modern Türk denizciliğinin ve Cumhuriyet Donanması'nın kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'e sözde değil özde sadakattir. İkincisi Savarona'nın beyaz bir kuğu olarak denizde kültür ve görgüyü sembolize etmeye layık en değerli gemi olmasıdır.

Bu kapsamda hep dile getirdiğim Savarona'nın en kısa zamanda bir müze gemi olarak Dolmabahçe Sarayı önünde yerini alması dileğimi vurgulamak isterim. ■